

استفاده اعضای هیئت علمی و پژوهشگران مؤسسات آموزش عالی جهاد کشاورزی تهران از اینترنت

محمد خداجوی^۱

چکیده

پژوهش حاضر با استفاده از روش پیمایشی، وضعیت استفاده اعضای هیئت علمی و پژوهشگران مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی، و مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی جهاد کشاورزی تهران را از شبکه اینترنت بررسی و ارزیابی می‌کند. اطلاعات از طریق پرسشنامه‌ای حاوی ۲۰ سؤال که در میان همه اعضای هیئت علمی و پژوهشگران با مدرک کارشناسی ارشد، دانشجوی دکترا و دکترا توزیع و پس از تکمیل، جمع‌آوری شد، گرد شده است. پس از استخراج داده‌ها و ترسیم نمودارها به وسیله نرم‌افزار اکسل، آنها تجزیه و تحلیل شدند. یافته‌ها نشان می‌دهد بیش از ۸۵ درصد از جامعه آماری از شبکه اینترنت استفاده می‌کنند که بیشترین درصد (۵۷/۶) به مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی و ۲۹/۲ درصد به مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی تعلق دارد. همچنین بیشترین کاربران شبکه اینترنت را دارندگان مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد تشکیل می‌دهند.

کلید واژه‌ها

اینترنت، اعضای هیئت علمی، پژوهشگران، مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی، مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی، جهاد کشاورزی

مقدمه

قابلیت‌هایش آنقدر گسترده و مهم است که یادگیری و کاربرد آن برای هر محقق، دانشجو و دانش‌پژوه امری ناگزیر شده است.

بدون‌شک یکی از بزرگ‌ترین و مهم‌ترین تحولات فناوری عصر حاضر، پدیده شاهراه بزرگ اطلاعاتی است که آن را اینترنت می‌نامند. استفاده از این ابزار جهانی با

۱. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی khodajouy@yahoo.com

شاید شبکه اینترنت بارزترین مثال از مفهوم دهکده جهانی باشد زیرا آن به کمک سه عنصر اساسی یعنی اطلاعات، ارتباطات، و فناوری به ابزاری اطلاعاتی، ارتباطی و فراملیتی تبدیل شده است که به زمان، مکان و گروه خاصی تعلق ندارد و هرکس در هر نقطه از جهان و در هر زمان می تواند از اطلاعات این شبکه جهانی بهره مند شود. در واقع می توان گفت اینترنت بزرگترین کتابخانه دیجیتال دنیاست و هر نوع اطلاعاتی که در کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی مختلف ذخیره شده باشد می توان در این شاهراه اطلاع رسانی جهانی به شکل الکترونیکی بازیابی کرد، به همین دلیل می توان گفت که این شبکه بزرگ جهانی نه تنها رقیب کتابخانه ها نیست بلکه تکمیل کننده مجموعه ها و حامی آنهاست (۳: ۱۲۸).

شاید شبکه اینترنت بارزترین مثال از مفهوم دهکده جهانی باشد زیرا آن به کمک سه عنصر اساسی یعنی اطلاعات، ارتباطات، و فناوری به ابزاری اطلاعاتی، ارتباطی و فراملیتی تبدیل شده است.

بنابراین اعضای هیئت علمی و پژوهشگران هر رشته باید در حوزه تخصصی خود از قابلیت ها و کاربرد شبکه اینترنت که یکی از مهم ترین و گسترده ترین محمول های اطلاعاتی در امر تحقیق است، به خوبی آگاهی داشته باشند. چنانکه آگاهی نداشتن و استفاده نکردن از این محمول اطلاعاتی به معنای نادیده گرفتن پیشینه پژوهشی و نیز دوباره کاری در فرایند پژوهش تلقی می شود. با توجه به اینکه استفاده از شبکه اینترنت با سرعت بسیار خوبی در بیشتر مراکز و مؤسسه های علمی و آموزشی کشور فراهم شده و شمار کاربران آن در حال افزایش است، بررسی جنبه های استفاده و کاربرد آن ضرورت دارد. هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی میزان استفاده اعضای هیئت علمی و پژوهشگران مؤسسه آموزش عالی علمی- کاربردی، و مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع رسانی شهر تهران از اینترنت است.

بیان مسئله

هر نهادی باید برای شکوفایی و رسیدن به اهداف و

آرمان های خود تلاش و فعالیت کند. ایجاد بستر مناسب و فراهم کردن امکانات لازم برای آگاهی و دسترسی محققان و اعضای هیئت علمی و پژوهشی به دانش و آخرین دستاوردهای علمی و پژوهشی امری اجتناب ناپذیر است. چنانکه استمرار این امر مستلزم، تجهیز آنها به آخرین یافته های علمی و دانش روز است و امروزه اینترنت یکی از محمول های بزرگ و مهم اطلاعاتی است که نقش عمده ای را در این زمینه ایفا می کند.

در هزاره سوم، تحولات بزرگی در زمینه دسترسی به دانش و اطلاعات فراهم آمده است، به طوری که سهولت ارتباطات، دسترسی گسترده و نسبتاً ارزان، و همگانی شدن استفاده از اطلاعات، منجر به تغییرات اساسی در فعالیت های علمی و پژوهشی شده است. این تحولات، تأثیر عمیقی بر دانشگاه ها، مؤسسه ها و مراکز علمی و فرهنگی و همه اجزای آن چون اعضای هیئت علمی، پژوهشگران، دانشجویان و نیز روش های یادگیری، آموزش، پژوهش، کتابخانه ها و منابع اطلاعاتی گذاشته است. فناوری ارتباطات را ساده تر و گسترده تر ساخته است و اینترنت به منزله یکی از بزرگ ترین شبکه ها، ارتباط میان دانشمندان و محققان را بدون توجه به زمان و مکان فراهم کرده است.

بنابراین با توجه به قابلیت ها و امکانات این شبکه و با استفاده مناسب از آن، می توان بر برخی موانع موجود بر سر راه ارتباطات و اشاعه اطلاعات غلبه کرد تا در هزینه، وقت و نیروی انسانی صرفه جویی شود. «از طرف دیگر، یکی دیگر از ویژگی هایی که این شبکه را از دیگر شبکه ها متمایز می کند، تعداد روزافزون استفاده کنندگان آن است» (۱۰: ۴) و «با توجه به اینکه یکی از اساسی ترین معیارهای ارزیابی سودمندی یک تکنولوژی، استفاده از آن می باشد» (۶: ۸۹۸) در این تحقیق سعی شده است تا مشخص شود که وضعیت استفاده جامعه تحقیق از شبکه اینترنت که یکی از محمول های اطلاعاتی است چگونه است؟

اهمیت پژوهش

یافته های پژوهش حاضر بدان دلیل اهمیت دارد که می تواند راهکارهای عملی مناسبی برای نارسایی ها و محدودیت های استفاده از اینترنت، امکانات و گرایش های اعضای هیئت علمی و پژوهشگران مؤسسه آموزش عالی

علمی - کاربردی، و مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی را در خط‌مشی‌ها و برنامه‌ریزی‌های آینده تعیین و مشخص کند.

هدف و فایده پژوهش

هدف اصلی این پژوهش تعیین وضعیت استفاده اعضای هیئت علمی و پژوهشگران مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی و مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی جهاد کشاورزی تهران از شبکه اینترنت است. پژوهش و بررسی درباره وضعیت استفاده از شبکه اینترنت در مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی، و مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی می‌تواند نمونه‌ای از چگونگی استفاده از این شبکه جهانی در دیگر مؤسسه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی باشد. در این پژوهش تا حد زیادی از نحوه استفاده از شبکه اینترنت، میزان دسترسی یا نبود دسترسی، موانع و مشکلات، عوامل مهم در استفاده یا عدم استفاده از شبکه اینترنت روشن می‌شود. نتیجه پژوهش علاوه بر تعیین سیاست‌گذاری مناسب اطلاع‌رسانی در مراکز پژوهش، نمونه‌ای است که می‌توان آن را در تصمیم‌گیری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و پیاده کردن الگوهای مناسب اطلاع‌رسانی در دیگر مؤسسه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی کشور تعمیم داد.

پرسش و متغیرهای اساسی پژوهش

وضعیت استفاده از اینترنت در جامعه مورد مطالعه چگونه است؟

در این پژوهش شبکه جهانی اینترنت، متغیر مستقل است و چگونگی استفاده، میزان دسترسی یا نبود دسترسی، موانع و مشکلات، و عوامل مهم استفاده یا عدم استفاده از اینترنت، متغیرهای وابسته هستند.

روش پژوهش و ابزار گردآوری داده‌ها

این پژوهش به روش پیمایشی و با استفاده از پرسشنامه‌ای با ۲۰ پرسش باز و بسته انجام شد. پرسشنامه روی ۲ محور تأکید داشت:

۱. پرسش‌هایی درباره ویژگی‌های فردی جامعه مورد مطالعه؛
۲. پرسش‌هایی درباره وضعیت استفاده و چگونگی بهره‌گیری از شبکه اینترنت.

جامعه مورد مطالعه

برای گردآوری اطلاعات، پرسشنامه‌ای شامل ۲۰ سؤال تنظیم گردید و میان ۱۱۸ نفر از اعضای هیئت علمی و پژوهشگران با مدرک کارشناسی ارشد، دانشجوی دکترا و دکترای مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی، و مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی توزیع شد. ۱۰۶ پرسشنامه پس از تکمیل، جمع‌آوری گردید. ۱۵ نفر به دلیل اینکه از شبکه اینترنت استفاده نمی‌کردند، از کل جامعه آماری حذف شدند و جامعه آماری به ۹۱ نفر تقلیل یافت که ۶۰ نفر از آنها در مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی و ۳۱ نفر در مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی مشغول به کار هستند. بنابراین مبنای تجزیه و تحلیل این پژوهش براساس پاسخ‌های دریافتی از این جامعه آماری بود.

وضعیت اینترنت در گذشته و حال

از ۱۹۸۸ تاکنون ۱۵ سال است که شمار کاربران اینترنت به‌طور مستمر دو برابر می‌شود. در حال حاضر اینترنت ۱۵۰ میلیون میزبان دارد و تعداد کاربران آن به ۵۱۳ میلیون نفر می‌رسد. پیش‌بینی می‌شود تعداد کاربران این رسانه، تا

پژوهش و بررسی درباره وضعیت استفاده از شبکه اینترنت در مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی، و مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی می‌تواند نمونه‌ای از چگونگی استفاده از این شبکه جهانی در دیگر مؤسسه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی باشد.

قبل از ۲۰۰۶ به بیش از تعداد کاربران شبکه جهانی تلفن خواهد رسید، البته اگر تاکنون به دلیل ارتباطات تلفنی (وپ^۲) این تعداد از کاربران اینترنت فراتر نرفته باشد. در حال حاضر، همگام با پیشرفت روزافزون فناوری ارتباطات و به دلیل نیاز شدید به اطلاعات و امکان دسترسی دائمی به شبکه اینترنت، برخی سازندگان گوشی‌های همراه تصمیم گرفتند تا در این گوشی‌ها، مرورگر صفحات وب را جاسازی کنند. در ۱۹۷۷ چهار شرکت عمده مخابراتی

به فکر تغییر خدمات تبادل اطلاعات و ایجاد پروتکلی برای گوشی‌های همراه افتادند و این پروتکل را وپ نامیدند. این فناوری، مزایای دسترسی دائمی به اطلاعات شبکه اینترنت را که برکسی پوشیده نیست، برای کاربران سراسر جهان فراهم می‌کند (۴: ۷۰ - ۷۱).

گفته می‌شود ارزش تبادلات تجاری از طریق اینترنت تا ۲۰۰۳ بین ۱/۸ تا ۳/۲ تریلیون دلار خواهد بود. تعداد کاربران اینترنت تا قبل از پایان ۲۰۰۵ احتمالاً به یک میلیارد نفر خواهد رسید، اما این رقم فقط ۱۶ درصد از جمعیت جهان را تشکیل می‌دهد. جمعیت کره زمین تا ۲۰۴۷ به ۱۱ میلیارد نفر می‌رسد. چنانچه فقط ۲۵ درصد از این رقم، کاربران اینترنت باشند، تعداد کاربران تقریباً به ۳ میلیارد نفر می‌رسد.

به طور کلی توسعه اینترنت در کشور ما توسط بخش خصوصی و براساس منافع خاصی انجام شده است و متخصصان دانشگاهی فقط مشاور یا مدیر مراکز اجرایی و تصمیم‌گیری هستند و موقعیت و جایگاه خاصی در حرکت زیربنایی و سازماندهی فناوری اطلاعات و اینترنت پیدا نکرده‌اند. در واقع توسعه اینترنت براساس اهداف کلان اجتماعی، فرهنگی و کاربردی درازمدت آن، صورت نگرفته است و این موضوع تأثیر قابل توجهی در توسعه نیافتن این ابزار در کشور ما داشته است.

از سوی دیگر مدیرکل امور ارتباطات دیتای شرکت مخابرات ایران اعلام کرده است که در سال آینده ظرفیت پذیرش کاربران شبکه اینترنت از ۱ میلیون و ۷۰۰ هزار به ۱۵ میلیون کاربر در سال افزایش می‌یابد. وی ظرفیت پذیرش ۳۵ میلیون کاربر اینترنت را تا پنج سال آینده پیش‌بینی کرد و گفت: «تا سال ۱۳۸۵ طبق برنامه، ۳۵ میلیون کاربر اینترنت خواهیم داشت» (۲: ۶۸).

پیشینه پژوهش در ایران

پژوهش‌های انجام شده در ایران مطالعه و بررسی ۲ محور اصلی بوده است:

۱. رضایت کاربران از خدمات اینترنت در مراکز یا دانشگاه‌های مورد بررسی؛
۲. وضعیت استفاده از اینترنت در مراکز یا دانشگاه‌های مورد بررسی.

صدیقه محمداسماعیل در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با عنوان «بررسی میزان رضایت کاربران از خدمات

اطلاع‌رسانی مرکز تحقیقات فیزیک نظری و ریاضیات» به تعیین و شناسایی عوامل مؤثر در میزان رضایت کاربران و استفاده‌کنندگان از خدمات اطلاع‌رسانی اینترنت پرداخته است. در این تحقیق، روش پژوهش پیمایشی و از نوع توصیفی بوده است. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه استفاده شده است. جامعه مورد مطالعه را ۱۰۰ نفر از مراجعان بخش اینترنت این مرکز در سال ۱۳۷۹ تشکیل می‌دهد. نتایج بررسی نشان می‌دهد که بیش از نیمی از افراد جامعه پژوهش عمدتاً از اعضای هیئت علمی و محققان رشته‌های ریاضی، رایانه و مهندسی بودند که بیش از یک سال به بخش اینترنت مرکز تحقیقات فیزیک نظری و ریاضیات مراجعه می‌کردند و از خدمات آن برای انجام کارهای تحقیقاتی، کسب اطلاعات تخصصی و روزآمد کردن اطلاعات خود بهره برده‌اند. ۷۹ درصد از کاربران، افزایش سرعت در انتقال اطلاعات، تعداد پایان‌نامه‌ها و امکانات را از مهم‌ترین عوامل مؤثر در بهبود خدمات اینترنت مرکز مورد بررسی دانسته‌اند و ۹۱ درصد از افراد جامعه نمونه از خدماتی که در بخش اینترنت این مرکز ارائه می‌شود بسیار راضی بوده‌اند (۵: ۱۶۷-۱۶۸).

مریم اخوتی در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود به «بررسی استفاده از شبکه اینترنت توسط اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران، تهران، و شهید بهشتی» پرداخته است. روش تحقیق، پیمایشی از نوع توصیفی تحلیلی است. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه استفاده شده است. جامعه مورد مطالعه ۳۶۵ نفر از اعضای هیئت علمی این سه دانشگاه است که به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی تعیین شده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که حدود یک‌پنجم (۲۰/۷ درصد) افراد، از شبکه اینترنت استفاده می‌کردند. درصد استفاده‌کنندگان دانشگاه علوم پزشکی ایران (۲۲/۸) کمی بیشتر از دو دانشگاه دیگر بود، اما میان محل خدمت و استفاده از شبکه اینترنت رابطه معناداری وجود ندارد. استفاده‌کنندگان از شبکه اینترنت بیشتر برای کارهای پژوهشی (۸۸/۲ درصد) و سپس برقراری ارتباط با همکاران خود در خارج از کشور (۶۶/۷ درصد) از این شبکه استفاده کرده‌اند. مهم‌ترین عامل مؤثر در استفاده نکردن از اینترنت، نبود دسترسی و اشکال در خطوط مخابراتی بیان شده است (۱: ۵۰۴ - ۵۰۵).

پیشینه پژوهش در خارج

در خارج از کشور درباره اینترنت از دیدگاه‌های مختلفی توجه و تحقیق شده است. در اینجا به بررسی‌هایی که با موضوع این پژوهش نزدیک هستند اشاره می‌شود:

۱. تأثیر شبکه اینترنت بر فعالیت‌های علمی، پژوهشی و رفتار اطلاعاتی؛

۲. بررسی مقایسه‌ای درباره استفاده از اینترنت توسط اعضای هیئت علمی؛

۳. کاربرد منابع اینترنت...^۳

سعید رضایی شریف‌آبادی در سال ۱۹۹۶ در پایان‌نامه دکترای خود به بررسی «تأثیر شبکه اینترنت بر فعالیت‌های پژوهشی، اطلاع‌یابی، و رفتار ارتباطی روانشناسان دانشگاهی استرالیا» پرداخته و میزان تأثیرگذاری اینترنت بر فعالیت‌های پژوهشی و الگوهای اطلاع‌یابی و رفتارهای ارتباطی روانشناسان را بررسی کرده است. داده‌ها در چهار مرحله با استفاده از پرسشنامه کتبی و الکترونیکی و همچنین ثبت فعالیت‌های روزانه گردآوری شده است. جامعه پژوهش را استادان روانشناسی دانشگاه‌ها تشکیل داده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که روانشناسان دانشگاهی به‌طور گسترده از شبکه اینترنت برای فعالیت‌های روزانه خود استفاده می‌کنند. آنها بر این باورند که اینترنت بر مراحل پژوهش آنها تأثیر گذاشته است (۹: ۵۰۵ و ۵۰۶).

کارول کمپبل برادشو^۳ در ۲۰۰۰ در پایان‌نامه دکترای خود با نام «پژوهش‌های اینترنت: چگونگی استفاده از اینترنت برای تحقیقات اصلی و فرعی» از ۳۷۷ پژوهشگر درباره استفاده آنها از اینترنت نظرخواهی شده است. همچنین از پژوهشگران درباره استفاده آنان از اینترنت برای پیشینه‌های تحقیقی در برنامه‌ها و فعالیت‌هایشان سؤال شده است. نیمی از پژوهشگران پرسشنامه‌های خود را از طریق پست معمولی و نیمی دیگر، با پست الکترونیکی دریافت کردند. یافته‌های پژوهش نشان داد که درصد کمی از پژوهشگران برای جمع‌آوری پیشینه پژوهش از شبکه اینترنت استفاده می‌کنند. هر چند آنها در نظر دارند که در سال‌های آتی از اینترنت برای تحقیقات اصلی خود بیشتر استفاده کنند. همچنین بررسی تعداد پرسشنامه‌های دریافت شده نشان داد که رغبت پاسخ به پرسشنامه‌های پستی نسبت به پرسشنامه‌های الکترونیکی

بیشتر بوده است. در این تحقیق نشان داده شد که استفاده از شبکه اینترنت در میان پژوهشگران دانشگاه در حال رشد است. همچنین استفاده کتابخانه از امکانات وب جهانی موجب صرفه‌جویی در تلاش‌ها و وقت پژوهشگران شده است و در ضمن پست الکترونیکی سریع‌تر و کم هزینه‌تر است (۷).

از دیدگاه کاربران مهم‌ترین عوامل مؤثر در استفاده نکردن از شبکه اینترنت، نداشتن دسترسی به شبکه اینترنت و مشکلات اداری است. معتبر نبودن اطلاعات، کم‌اهمیت‌ترین عامل در استفاده نکردن از شبکه اینترنت ذکر شده است.

جفری المر ماتوز^۴ در ۲۰۰۲ در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با نام «استفاده از اینترنت میان اعضای هیئت علمی دانشگاه ایالتی یوتا: تحلیلی جمعیت‌شناختی» اینترنت را به مثابه ابزاری که ریشه در نظام آموزشی ایالت متحده آمریکا دارد بررسی می‌کند و معتقد است که در ابتدا از اینترنت به منزله ابزاری اشتراک منابع استفاده می‌شد و هم‌اکنون تلاش‌های چشمگیری می‌شود تا آن در نقش یک وسیله آموزشی استفاده شود. بنابراین از آنجا که اینترنت ابزاری مهم در آموزش عالی به شمار می‌رود، تحقیق حاضر استفاده از اینترنت را در این حوزه بررسی می‌کند. این بررسی میزان استفاده از این وسیله ارتباطی را برای پژوهش و آموزش می‌سنجد و نیز با بررسی داده‌های جمعیت‌شناختی از مشارکت اعضای هیئت علمی در استفاده از آن خبر می‌دهد. همچنین متغیرهای جمعیت‌شناختی از استفاده از تنوع فناوری اینترنت خبر می‌دادند. یافته‌های تحقیق نشان داد که اختلاف آماری مهمی میان علوم مختلف و علوم اجتماعی وجود دارد. همچنین اختلاف استفاده براساس مقام و آخرین درجه تحصیلی نیز مشاهده شد (۸).

تجزیه و تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل این پژوهش بر اساس همه پرسشنامه‌های دریافتی از میان دارندگان مدرک

کارشناسی ارشد، دانشجوی دوره دکترا و دکترا انجام شده است. لازم به ذکر است که ۱۵ درصد از اعضای هیئت علمی و پژوهشگران در پاسخ به این سؤال که آیا از شبکه اینترنت استفاده می کنند یا نه، پاسخ منفی داده اند. ۷/۵ درصد از این افراد دارندگان مدرک کارشناسی ارشد مؤسسه آموزش عالی علمی -

مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی و ۳۱ نفر در مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع رسانی مشغول به کار هستند.

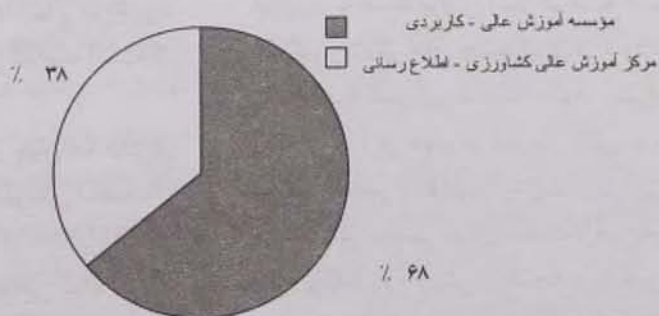
براساس اطلاعات مندرج در جدول ۱، ۷۱/۷ درصد از جامعه آماری اظهار داشته اند که مدرک تحصیلی آنها کارشناسی ارشد است که بیشترین درصد از جامعه پژوهش

جدول ۱. توزیع فراوانی اعضای هیئت علمی و پژوهشگران مراکز پژوهش به تفکیک مدرک تحصیلی و محل خدمت

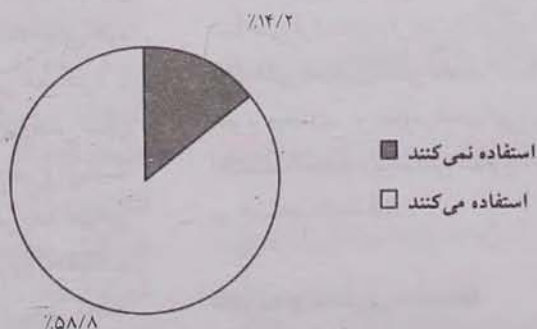
درجه تحصیلی	کارشناسی ارشد		دانشجوی دکترا		دکترا		کل	
	تعداد	درصد فراوانی	تعداد	درصد فراوانی	تعداد	درصد فراوانی	تعداد	درصد
مؤسسه	۵۱	۴۸/۱	۸	۷/۵	۹	۸/۴	۶۸	۶۴/۲
مرکز	۲۵	۲۳/۶	۲	۱/۹	۱۱	۱۰/۴	۳۸	۳۵/۸
جمع	۷۶	۷۱/۷	۱۰	۹/۴	۲۰	۱۸/۸	۱۰۶	۱۰۰

کاربردی هستند. ۶/۵ درصد کارشناسان ارشد و ۰/۹ درصد نیز دکترای مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع رسانی بودند. بنابر این از جدول ۳ به بعد ۱۵ نفر از کل جامعه آماری حذف شده و مبنای جامعه آماری در این تحقیق ۹۱ نفر شد، که ۶۰ نفر از آنها در

را تشکیل می دهند. ۹/۴ درصد به دانشجویان دوره دکترا تعلق دارد که نسبت به دیگر درجات علمی جامعه آماری، درصد کمتری دارد. همچنین ۱۸/۸ درصد از جامعه آماری نیز دارای مدرک تحصیلی دکترا هستند.

نمودار ۱. توزیع فراوانی اعضای هیئت علمی و پژوهشگران به تفکیک محل فعالیت مراکز پژوهش

نمودار ۲. درصد فراوانی استفاده کنندگان و غیراستفاده کنندگان جامعه پژوهش از شبکه اینترنت

به مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی و ۲۹/۲ درصد به مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع رسانی تعلق دارد. از ۱۴/۲ درصد پاسخ دهندگانی که از اینترنت استفاده نمی کنند ۷/۵ درصد به مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی و ۶/۶ درصد به مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع رسانی تعلق دارد. نمودار ۳ نشان می دهد که درصد استفاده کنندگان مقطع

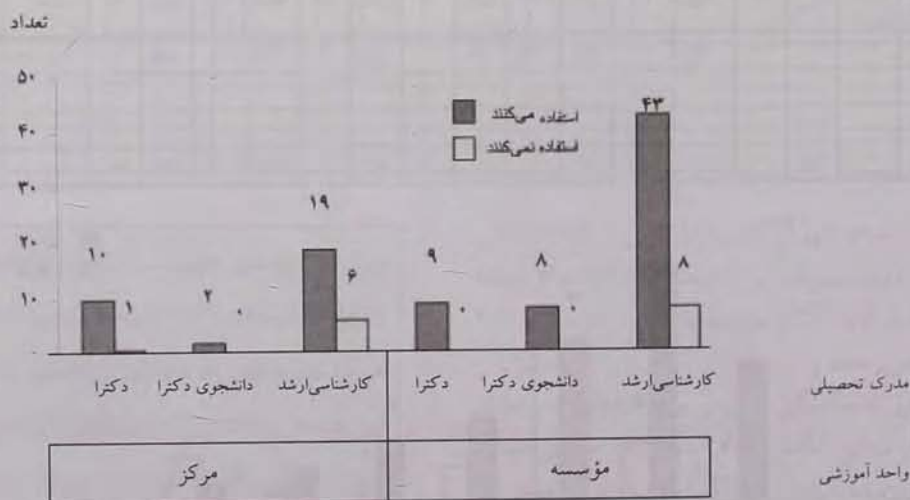
از نمودار دایره ای فوق درمی یابیم که ۶۴/۲ درصد از اعضای هیئت علمی و پژوهشگران مورد تحقیق در بخش های مختلف آموزشی و پژوهشی مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی و ۳۵/۸ درصد در مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع رسانی فعالیت می کنند. چنانکه در نمودار ۲ مشاهده می شود بیش از ۸۵ درصد از کل جامعه تحقیق شبکه اینترنت را به منزله یکی از

جدول ۲. میزان استفاده کاربران از شبکه اینترنت به تفکیک محل خدمت

کل		خیر (استفاده نمی کنند)		بلی (استفاده می کنند)		وضعیت استفاده
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۶۴/۲	۶۸	۷/۵	۸	۵۶/۶	۶۰	مؤسسه
۳۵/۸	۳۸	۶/۶	۷	۲۹/۲	۳۱	مرکز
۱۰۰	۱۰۶	۱۴/۲	۱۵	۸۵/۸	۹۱	جمع

کارشناسی ارشد از شبکه اینترنت بیشتر از دیگر مقاطع تحصیلی است. این درصد در مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی ۴۰/۶ درصد و در مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع رسانی ۱۷/۹ درصد است. کمترین درصد استفاده کنندگان از اینترنت دارای مدرک دکترای هستند که ۱۳/۳ درصد در مؤسسه و ۶/۵ درصد در مرکز فعالیت دارند.

شاهراه های مهم، بزرگ و گسترده اطلاعاتی تلقی کرده و از آن استفاده می کنند. در حالی که فقط ۱۴/۲ درصد از آنها از این محمول اطلاعاتی استفاده نمی کنند. از اطلاعات مندرج در جدول ۲ چنین استنباط می شود که ۸۵/۸ درصد از پرسش شوندگان جامعه تحقیق از شبکه اینترنت استفاده می کنند که بیشترین درصد (۵۷/۶ درصد)

نمودار ۳. توزیع فراوانی وضعیت استفاده از شبکه اینترنت به تفکیک گروه استفاده کننده و غیر استفاده کننده بر اساس مدرک تحصیلی و مراکز مورد پژوهش

جدول ۳. توزیع فراوانی عوامل مؤثر بر استفاده نکردن از اینترنت به تفکیک کاربران مراکز مورد پژوهش

کل	مشکلات اداری		آشنایی نداشتن با فنون کاوش		نداشتن مهارت کافی		معتبر نبودن اطلاعات		مسلط نبودن زبان خارجی		نداشتن دسترسی		بالا بودن هزینه		موانع استفاده از اینترنت	
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
مؤسسه	۵۶/۱	۳۲	۱۲/۳	۷	۵/۲	۳	۸/۷	۵	۱/۷	۱	۳/۵	۲	۴	۸	۱۰/۵	۶
مرکز	۴۳/۹	۲۵	۱۰/۵	۱۶	۵/۲	۳	۷	۴	-	۱/۷	۱	۱۲/۳	۷	۷	۴	۴
جمع	۱۰۰	۵۷	۲۲/۸	۱۳	۱۰/۵	۶	۱۵/۷	۹	۱/۷	۱	۵/۲	۳	۲۶/۳	۱۵	۱۷/۵	۱۰

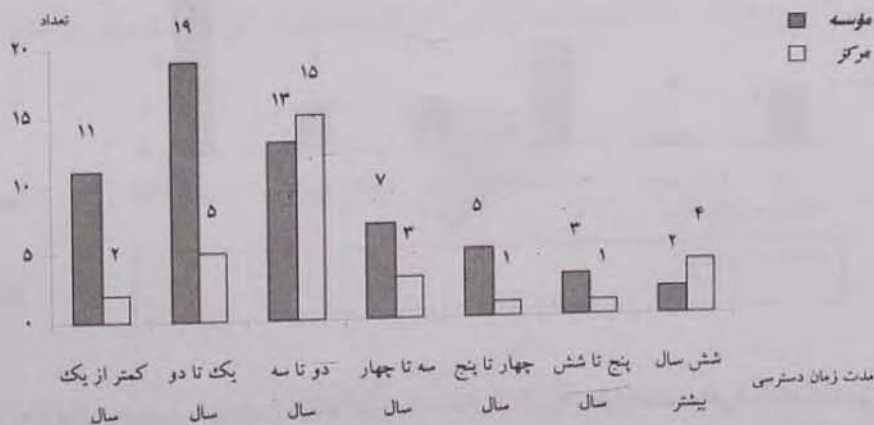
کمترین عامل مؤثر برای استفاده نکردن از آن است، بیان کرده‌اند.

داده‌های جدول ۴ نشان می‌دهد که ۲۶/۳ درصد از اعضای هیئت علمی و پژوهشگران کارشناس ارشد، مهم‌ترین عامل بازدارنده استفاده از شبکه اینترنت را دسترسی نداشتن می‌دانند. همچنین ۲۲/۸ درصد از همین کاربران، مشکلات اداری را به منزله یکی دیگر از عوامل مهم برای استفاده نکردن از آن ذکر می‌کنند. در مقطع دکترا فقط ۱/۷ درصد از کاربران، مشکلات اداری را تنها عامل مؤثر بر استفاده نکردن از شبکه اینترنت می‌دانند.

طبق اطلاعات جدول ۳، ۲۶/۳ درصد از کاربران مهم‌ترین عامل مؤثر در استفاده نکردن از شبکه اینترنت را نبود دسترسی؛ و در مرحله بعد ۲۲/۸ درصد، مشکلات اداری را یکی دیگر از عوامل مهم در استفاده نکردن از این شاهراه بزرگ اطلاعاتی می‌دانند. چنانکه این دو عامل موجب شده تا آنها تمایل چندانی به استفاده از این محمول بزرگ و گسترده که هم‌اکنون یکی از بزرگ‌ترین راه‌های دسترسی به اطلاعات در امر آموزش و تحقیق محسوب می‌شود، نداشته باشند. شایان ذکر است فقط ۱/۷ درصد از کاربران، معتبر نبودن اطلاعات در شبکه اینترنت را که

جدول ۴. توزیع فراوانی عوامل مؤثر بر استفاده نکردن از اینترنت به تفکیک مدرک تحصیلی

کل	مشکلات اداری		آشنایی نداشتن با فنون کاوش		نداشتن مهارت کافی		معتبر نبودن زبان خارجی		مسلط نبودن زبان خارجی		نداشتن دسترسی		بالا بودن هزینه		عوامل مؤثر بر استفاده از اینترنت	
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
کارشناسی ارشد	۹۸/۲	۵۶	۲۱	۱۲	۱۰/۵	۶	۱۵/۸	۹	۱/۸	۱۰	۵/۳	۳	۲۶/۳	۱۵	۱۷/۵	۱۰
دانشجوی دکترا	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
دکترا	۱/۸	-	۱/۸	۱	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
جمع	۱۰۰	۵۷	۲۲/۸	۱۳	۱۰/۵	۶	۱۵/۸	۹	۱/۸	۱۰	۵/۳	۳	۲۶/۳	۱۵	۱۷/۵	۱۰

نمودار ۴. توزیع فراوانی مدت زمان دسترسی به اینترنت به تفکیک مراکز مورد پژوهش

نمودار ۴ نشان می‌دهد که تعداد اعضای هیئت علمی و پژوهشگرانی که میان ۲ تا ۳ سال به شبکه اینترنت دسترسی دارند و از خدمات آن استفاده می‌کنند، ۳۰/۸ درصد هستند که از این تعداد ۱۴/۳ درصد از کاربران در

جدول بالا نشان می‌دهد که ۵۳/۹ درصد از کاربران ترجیح می‌دهند که در محل کار خود به اینترنت دسترسی داشته باشند تا در منزل. از این میان ۳۲ درصد در مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی و

جدول ۵. توزیع فراوانی محل دسترسی به شبکه اینترنت در مراکز مورد مطالعه

محل دسترسی به اینترنت		محل کار		منزل		هر دو		سایر موارد		کل	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
واحد آموزشی		۲۵	۲۷/۵	۷	۷/۷	۲۵	۲۷/۵	۳	۳/۳	۶۰	۶۶
مؤسسه		۱۸	۱۹/۸	۵	۵/۵	۸	۸/۷	-	-	۳۱	۳۴
جمع		۴۳	۴۷/۳	۱۲	۱۲/۱۳	۳۳	۳۶/۲	۳	۳/۳	۹۱	۱۰۰

مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی و ۱۶/۹ درصد در مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی مشغول به کار هستند. در حالی که درصد کاربرانی که مدت ۱ تا ۲ سال به این شبکه دسترسی دارند با کمی اختلاف به ۲۶/۴ درصد می‌رسد که ۲۰/۸ درصد از آنان در مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی و ۵/۵ درصد

۲۱ درصد در مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی مشغول به کار هستند. همچنین ۶/۵ درصد از جامعه آماری بیان کرده‌اند که دسترسی آنها به اینترنت از طریق مراکز دیگر نظیر دانشگاه‌ها، مراکز و سازمان‌های مختلف در محل کار و منزل با سهولت بیشتری انجام می‌شود.

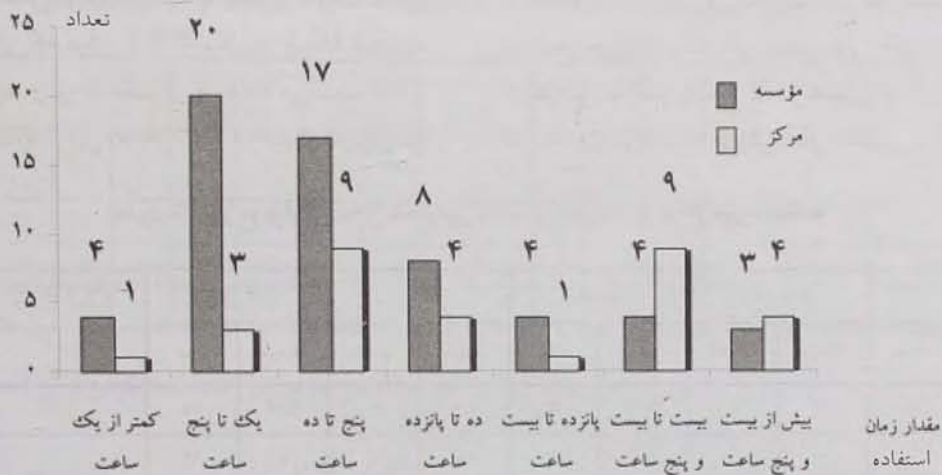
جدول ۶. توزیع فراوانی سهولت محل دسترسی به اینترنت به تفکیک مراکز مورد پژوهش

سهولت محل دسترسی		محل کار		منزل		سایر موارد		کل	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
واحد آموزشی		۲۹	۳۲	۲۶	۲۸/۶	۵	۵/۴	۶۰	۶۶
مؤسسه		۲۰	۲۱/۹	۱۰	۱۱	۱	۱/۱	۳۱	۳۴
جمع		۴۹	۵۳/۹	۳۶	۳۹/۶	۶	۶/۵	۹۱	۱۰۰

از آنان در مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی فعالیت دارند. بهره‌گیری که مدت استفاده آنها از شبکه اینترنت به ۵ تا ۶ سال می‌رسد با کمترین درصد به ۴/۴ درصد می‌رسند.

جدول ۵ چگونگی دسترسی به شبکه اینترنت را نشان می‌دهد. بر این اساس ۴۷/۳ درصد از اعضای هیئت علمی و پژوهشگران در محل کار خود به اینترنت دسترسی دارند و از خدمات آن استفاده می‌کنند. ۱۳/۲ درصد در منزل و ۳۶/۳ درصد امکان دسترسی به آن را در هر دو مکان دارند.

بیشتر اعضای هیئت علمی و پژوهشگران اظهار داشته‌اند که از شبکه اینترنت استفاده می‌کنند و این به معنای آن است که آنها از این محمل اطلاعاتی در پیشبرد کارهای علمی و پژوهشی خود سود می‌برند. بنابراین دسترسی به شبکه اینترنت باید برای همه آنها ممکن و میسر شود.

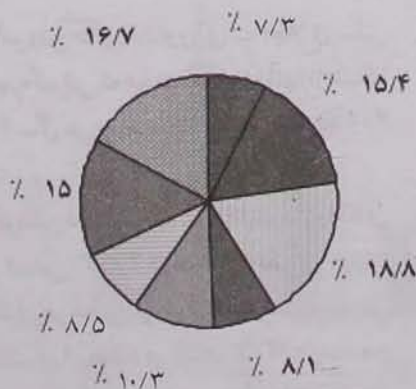
نمودار ۵. تعداد فراوانی ساعت‌های استفاده از اینترنت به تفکیک مراکز مورد پژوهش

تشکیل می‌دهد. ۱۸/۷ درصد به مؤسسه آموزش عالی علمی-کاربردی و ۹/۹ درصد دیگر به مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی تعلق دارد. کمترین زمان دسترسی به گزینه "کمتر از ۱ ساعت در ماه" با ۵/۵ درصد اختصاص یافته است.

همان‌گونه که در نمودار ۶ مشاهده می‌شود نزدیک به ۱۹ درصد از بهره‌گیران کل جامعه با بیشترین میزان، انجام کارهای پژوهشی؛ و ۱۶/۶ درصد، سهولت دسترسی به منابع اطلاعاتی را عامل مؤثر در استفاده از اینترنت می‌دانند. کمترین میزان با ۷/۳ درصد، کم‌هزینه بودن را عامل مهم در استفاده از اینترنت ذکر کرده‌اند.

نمودار ۵ نشان‌دهنده آن است که بالاترین میانگین زمان دسترسی به اینترنت میان ۵ تا ۱۰ ساعت در ماه است که ۲۸/۶ درصد را

نظام مخابراتی کشور باید طوری عمل کند که منجر به کاهش هزینه مخابراتی و در نهایت کاهش هزینه ارتباط با شبکه اینترنت شود. پرداخت هزینه‌های حق عضویت و یا اشتراک برای مراکز و مؤسسه‌های علمی و پژوهشی مشمول تخفیف بیشتر شوند.

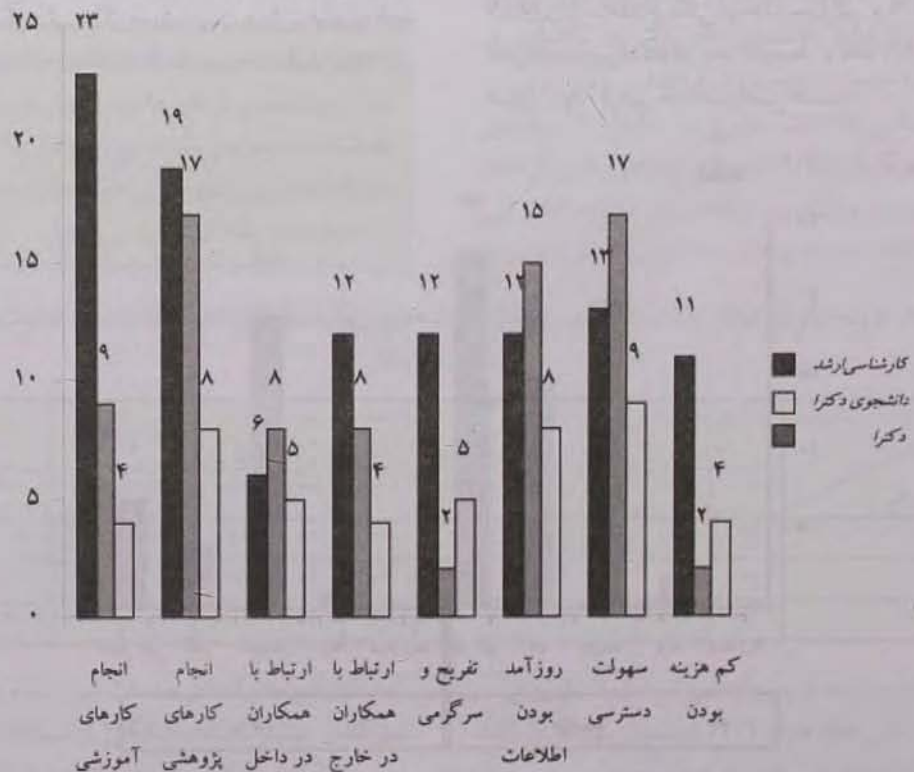
نمودار ۶. توزیع فراوانی عوامل مؤثر در استفاده اعضای هیئت علمی و پژوهشگران از شبکه اینترنت

جدول ۷. توزیع فراوانی عوامل مؤثر در استفاده از شبکه اینترنت به تفکیک مراکز مورد مطالعه

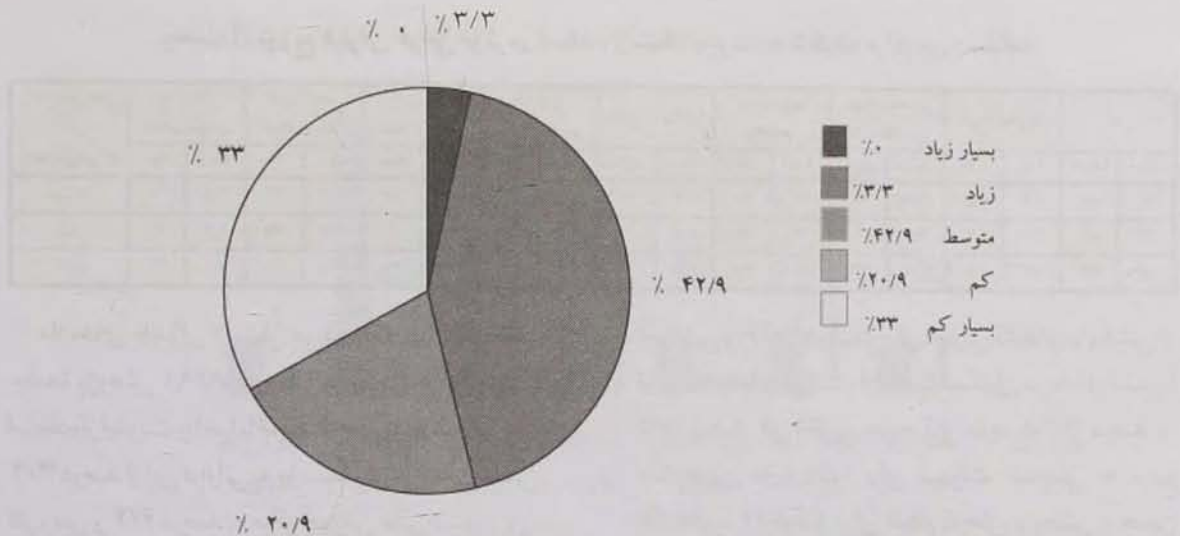
عوامل مؤثر واحد آموزشی	اجرا یا انجام کارهای آموزشی		اجرا یا انجام کارهای پژوهشی		ارتباط با همکاران داخلی		ارتباط با همکاران خارجی		تفریح و سرگرمی		روزآمد بودن اطلاعات		سهولت دسترسی منابع اطلاعاتی		کم هزینه بودن		کل	
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
مؤسسه	۲۵	۱۰/۷	۲۹	۱۲/۴	۱۷	۷/۳	۱۹	۸/۱	۱۷	۷/۳	۲۸	۱۲	۳۰	۱۲/۸	۱۵	۶/۴	۱۸۰	۷۷
مرکز	۱۱	۲/۷	۱۵	۶/۴	۲	۰/۹	۵	۲/۱	۳	۱/۲	۷	۳	۹	۳/۸	۲	۰/۹	۵۴	۲۳
جمع	۳۶	۱۵/۴	۴۴	۱۸/۸	۱۹	۸/۲	۲۴	۰/۲	۲۰	۸/۵	۳۵	۱۵	۳۹	۱۶/۶	۱۷	۷/۳	۲۳۴	۱۰۰

داده‌های جدول ۷ نشان می‌دهد که بیشترین درصد جامعه پژوهش (۱۸/۸ درصد) مهم‌ترین عامل مؤثر در استفاده از اینترنت را اجرا یا انجام کارهای پژوهشی می‌دانند. ۱۲/۴ درصد از این فراوانی به مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی و ۶/۴ درصد به مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی تعلق دارد. پس از آن ۱۶/۶ درصد از کاربران، سهولت دسترسی به منابع اطلاعاتی را از دیگر عوامل مهم در استفاده از اینترنت ذکر می‌کنند. ۱۲/۸ درصد به مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی و ۳/۸ درصد به مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی تعلق دارد. از اطلاعات نمودار ۷ چنین برمی‌آید که ۲۱/۳ درصد از دارندگان مدرک کارشناسی ارشد برای اجرا یا انجام کارهای

آموزشی و ۱۷/۶ درصد، برای اجرای کارهای پژوهشی از اینترنت استفاده می‌کنند. ارتباط با همکاران در داخل کشور با ۵/۵ درصد در آخرین مرتبه قرار دارد. ۱۹/۱۵ درصد از دانشجویان دوره دکترا برای سهولت دسترسی به منابع اطلاعاتی، ۱۷ درصد برای انجام کارهای پژوهشی و همین مقدار به منظور روزآمد کردن اطلاعات از شبکه اینترنت استفاده می‌کنند. انجام امور آموزشی، ارتباط با همکاران در خارج از کشور، و کم هزینه بودن هر کدام با ۸/۵ درصد در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. ۲۱/۵ درصد از دارندگان مدرک دکترا برای اجرا یا انجام کارهای پژوهشی و همچنین سهولت دسترسی به منابع اطلاعاتی، از اینترنت استفاده می‌کنند و ۲/۵ درصد از آنان نیز کم هزینه بودن را آخرین عامل ذکر کرده‌اند.

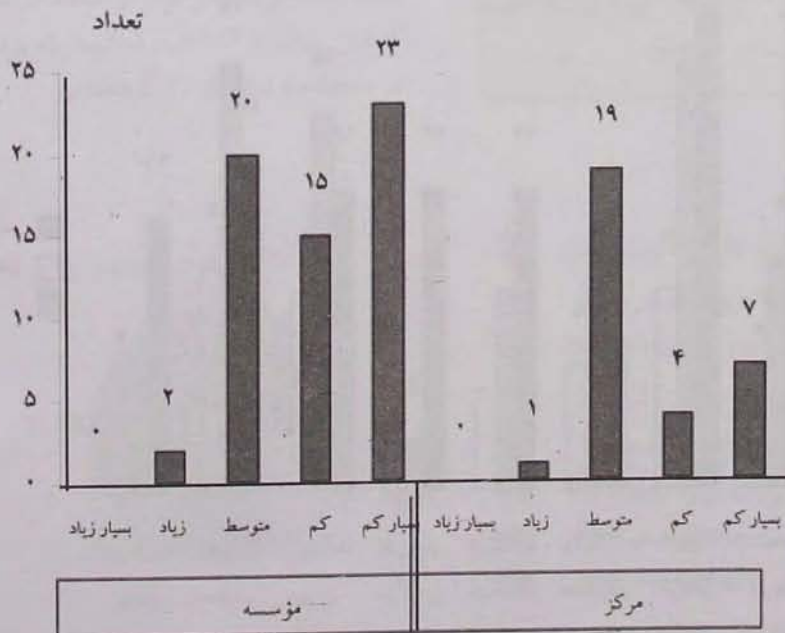
نمودار ۷. توزیع فراوانی مقایسه‌ای عوامل مؤثر در استفاده از شبکه اینترنت به تفکیک مدرک تحصیلی

نمودار ۸. میزان رضایت اعضای هیئت علمی و پژوهشگران از نحوه ارائه خدمات شبکه اینترنت

از نمودار ۹ چنین برمی آید که ۲۵/۳ درصد از کاربران مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی با بیشترین تعداد، میزان رضایت را در حد "بسیار کم" و فقط ۲/۲ درصد از آنان از میزان ارائه خدمات اینترنت مرکز خود در حد "زیاد" راضی هستند. حال آنکه ۷/۷ درصد از کاربران مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع رسانی در حد "بسیار کم" و ۲۰/۹ درصد آنان با بیشترین تعداد در حد "متوسط" و فقط ۱/۱ درصد به میزان "زیاد" از این خدمات راضی هستند.

همان طور که در نمودار ۸ مشاهده می شود حدود ۳۳ درصد از کل کاربران مراکز مورد مطالعه از نحوه ارائه خدمات اینترنت "بسیار کم"، ۴۲/۸ درصد از آنان نیز با بیشترین درصد، در حد "متوسط" و فقط ۳/۳ درصد آنان به میزان "زیاد" از ارائه چنین خدماتی راضی هستند. همچنین هیچ یک از کاربران مراکز مورد بررسی میزان رضایت خود را از نحوه ارائه خدمات اینترنت در حد بسیار زیاد ذکر نکرده اند

نمودار ۹. میزان رضایت کاربران از نحوه ارائه خدمات اینترنت به تفکیک مراکز مورد پژوهش

نمودار ۱۰. درصد فراوانی عوامل مؤثر بر نارضایتی از نحوه ارائه خدمات اینترنت از دیدگاه کاربران

مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی و ۹/۳ درصد به مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی تعلق دارد.

نتیجه‌گیری

بیش از چهارپنجم جامعه آماری مورد پژوهش (بیش از ۸۵ درصد) از شبکه اینترنت استفاده می‌کنند و فقط

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که ۴۸/۷ درصد از بهره‌گیران، که تقریباً نیمی از کل جامعه آماری مورد بررسی هستند، دسترسی نداشتن به موقع و کند بودن شبکه مخابراتی را مهم‌ترین عامل مؤثر در نارضایتی از خدمات شبکه اینترنت می‌دانند.

از نمودار ۱۰ چنین برمی‌آید که دسترسی نداشتن به شبکه جهانی اینترنت یکی از عوامل مهم نارضایتی کاربران جامعه مورد بررسی (۲۴/۵ درصد) بوده است. کند بودن شبکه مخابراتی (۲۴/۲ درصد) در حد تقریباً مشابهی، دیگر علت اصلی بهره‌نگرفتن از شبکه اینترنت به‌شمار می‌رود. کاربران با ۱۰/۲ درصد اجرا نشدن برنامه‌های آموزشی مثل "آشنایی با رایانه" را کمترین عامل مؤثر در نارضایتی از نحوه ارائه خدمات اینترنت ذکر کرده‌اند.

بر اساس اطلاعات مندرج در جدول ۸، بیشترین درصد بهره‌گیران با ۲۴/۵ درصد، نارضایتی خود را از نحوه ارائه خدمات مراکز مورد مطالعه بیان می‌کنند که از این تعداد ۱۶/۵ درصد به مؤسسه آموزش عالی علمی -

جدول ۸. توزیع فراوانی عوامل مؤثر بر نارضایتی اعضای هیئت علمی و پژوهشگران از نحوه ارائه خدمات اینترنت به تفکیک مراکز مورد پژوهش

عوامل مؤثر بر نارضایتی	دسترسی نداشتن به موقع		اجرا نشدن برنامه آموزشی رایانه		اجرا نشدن برنامه آموزشی اینترنت		کند بودن شبکه مخابراتی		مشکلات اداری		کل	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
مؤسسه	۳۹	۱۶/۵	۲۴	۱۰/۲	۲۰	۸/۵	۳۵	۱۴/۸	۳۹	۱۶/۵	۱۵۷	۶۶/۵
مرکز	۱۹	۸	-	-	۲۲	۹/۳	۲۲	۹/۳	۱۶	۶/۸	۷۹	۳۳/۵
جمع	۵۸	۲۴/۵	۲۴	۱۰/۲	۴۲	۱۷/۸	۵۷	۲۴/۲	۲۲	۲۳/۳	۲۳۶	۱۰۰

کمتر از یک‌پنجم آنها از خدمات این شبکه بهره‌برداری نمی‌کنند. بیشتر استفاده‌کنندگان از شبکه اینترنت به مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی تعلق دارند و بیشترین آنها دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد

کاربردی و ۸ درصد به مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی تعلق دارد. ۲۴/۲ درصد از بهره‌گیران، کند بودن شبکه مخابراتی را با درصد تقریباً مشابهی نسبت به دسترسی نداشتن ذکر می‌کنند که ۱۴/۸ درصد آنان به

هستند. همچنین ۹۳ درصد از اعضای هیئت علمی و پژوهشگران دارای مدرک کارشناسی ارشد که از شبکه اینترنت استفاده نمی‌کنند، بیان کرده‌اند که مهم‌ترین دلیل استفاده نکردن آنها از شبکه اینترنت دسترسی نداشتن به اینترنت و مشکلات اداری است. بیش از ۶ درصد از اعضای هیئت علمی و پژوهشگران دکترا دلیل استفاده نکردن خود از شبکه اینترنت را فقط مشکلات اداری ذکر کرده‌اند.

از دیدگاه کاربران مهم‌ترین عوامل مؤثر در استفاده نکردن از شبکه اینترنت، نداشتن دسترسی به شبکه اینترنت و مشکلات اداری است. معتبر نبودن اطلاعات، کم

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بیش از نیمی از کاربران مورد بررسی در محل کار راحت‌تر و بهتر از منزل از شبکه اینترنت بهره‌برداری می‌کنند، بنابراین لازم است که مراکز مورد بررسی بستر مناسبی را برای بهره‌گیری آنان از شبکه اینترنت فراهم کنند.

اهمیت‌ترین عامل در استفاده نکردن از شبکه اینترنت ذکر شده است. بنابراین بیشتر آنها پذیرفته‌اند که شبکه جهانی اینترنت محمل اطلاعاتی بسیار مهم و مفیدی در انجام کارهای علمی و پژوهشی است، اما در دسترس نبودن و مشکلات عدیده اداری، موجب بهره‌نبردن آنان از این شبکه جهانی می‌شود. همچنین از اطلاعات به دست آمده چنین استنباط می‌شود که امکان دسترسی کاربران کارشناسی ارشد مراکز مورد پژوهش به شبکه اینترنت نسبت به دیگر مدارک تحصیلی به دلیل دسترسی نداشتن و مشکلات اداری بیشتر است.

یکی دیگر از نتایج پژوهش این است که ۴۷/۳ درصد از افراد مورد بررسی امکان دسترسی به اینترنت را در محل کار دارند. ۳۶/۲ درصد هم در منزل و هم در محل کار این امکان برایشان فراهم شده است. ۱۳/۲ درصد امکان دسترسی به اینترنت را فقط در منزل دارند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که امکان دسترسی و استفاده از شبکه اینترنت در محل کار بهتر از منزل است.

از آنجا که یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بیش از نیمی از کاربران مورد بررسی در محل کار راحت‌تر و بهتر از منزل از شبکه اینترنت بهره‌برداری می‌کنند، بنابراین لازم است که مراکز مورد بررسی بستر مناسبی را برای بهره‌گیری آنان از شبکه اینترنت فراهم کنند تا امکان برخورداری از خدمات گسترده این رسانه برای آنان مهیا شود زیرا به نظر می‌رسد تعداد قابل توجهی از آنان به دلیل عوامل مختلفی مانند بالا بودن هزینه‌های اولیه استفاده از شبکه اینترنت، امکان دسترسی به آن را در منزل نداشته باشند.

همچنین یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که کاربران مراکز مورد بررسی بیشتر برای انجام کارهای علمی و پژوهشی از شبکه اینترنت استفاده می‌کنند. چنانکه ۳۴ درصد از آنان برای اجرا یا انجام کارهای آموزشی و پژوهشی و ۳۱/۶ درصد از آنان برای سهولت دسترسی به منابع اطلاعاتی و روزآمد کردن اطلاعات از شبکه اینترنت استفاده می‌کنند. همچنین ۱۸/۴ درصد از بهره‌گیران برای تبادل اطلاعات علمی و غیرعلمی و ارتباط با همکاران داخل و خارج از کشور از این شبکه بهره می‌برند.

شایان ذکر است که نزدیک به ۳۶/۲ درصد از کل دانشجویان دوره دکترا برای اجرای برنامه‌های آموزشی و پژوهشی بیشتر از دیگر مقاطع تحصیلی فعالیت دارند و ۴۰/۵ درصد از کاربران مقطع دکترا به علت سهولت دسترسی به منابع و برای روزآمد کردن اطلاعات نسبت به دیگر مقاطع از شبکه اینترنت بیشتر استفاده کرده‌اند.

یافته‌ها نشان می‌دهد که بیشتر کاربران مراکز مورد مطالعه از نحوه ارائه خدمات مراکز خود راضی نیستند. به طوری که ۶۳ درصد از کاربران مؤسسه آموزش عالی علمی - کاربردی و ۳۵ درصد از بهره‌گیران مرکز آموزش عالی کشاورزی - اطلاع‌رسانی از ارائه خدمات شبکه اینترنت مرکز خود ناراضی هستند و فقط ۳/۳ درصد از کل کاربران از نحوه ارائه خدمات مراکز خود راضی به نظر می‌رسند.

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که ۴۸/۷ درصد از بهره‌گیران، که تقریباً نیمی از کل جامعه آماری مورد بررسی هستند، دسترسی نداشتن به موقع و کند بودن شبکه مخابراتی را مهم‌ترین عامل مؤثر در نارضایتی از خدمات شبکه اینترنت می‌دانند. ۲۳/۳ درصد از کاربران، مشکلات اداری و ۲۸ درصد، نبود برنامه‌های آموزشی

مثل آشنایی و استفاده از رایانه و اینترنت را عامل بعدی نارضایتی از نحوه ارائه خدمات مرکز خود ذکر می‌کنند.

پیشنهادها

بیشتر اعضای هیئت علمی و پژوهشگران اظهار داشته‌اند که از شبکه اینترنت استفاده می‌کنند و این به معنای آن است که آنها از این محمل اطلاعاتی در پیشبرد کارهای علمی و پژوهشی خود سود می‌برند. بنابراین دسترسی به شبکه اینترنت باید برای همه آنها ممکن و میسر شود.

از مهم‌ترین دلایل استفاده نکردن از شبکه اینترنت، دسترسی نداشتن بهره‌گیران از اینترنت است. بنابراین مراکز مورد بررسی باید در ارائه خدمات شبکه اینترنت به نحو بهتری عمل کنند و با ایجاد شبکه کن و یا اجاره خطوط مستقیم دسترسی به این شبکه جهانی را برای اعضای هیئت علمی و پژوهشگران خود فراهم کنند.

با همگانی شدن استفاده از خدمات شبکه اینترنت در امر آموزش و پژوهش و گستردگی منابع در این رسانه جهانی، مسئولان مراکز مورد مطالعه باید این رسانه را همچون دیگر رسانه‌ها و ابزارهای اطلاعاتی تلقی کرده و دسترسی به آن را برای همه اعضای هیئت علمی و پژوهشگران فراهم کنند، همان‌طور که در هر مرکز و مؤسسه‌ای، بودجه جداگانه‌ای برای تهیه و خرید کتاب، نشریه و دیگر امکانات، تخصیص داده می‌شود. امروزه در عصر اطلاعات و ارتباطات به سبب نبود محدودیت مکانی، تسهیل در بازیابی اطلاعات از طریق شبکه اینترنت، و سرانجام اینکه این رسانه مکمل مجموعه کتابخانه است، بهره‌گیری از آن برای همه اعضای هیئت علمی و پژوهشگران امری بدیهی و ضروری تلقی می‌شود.

اگر هر مؤسسه و مرکزی برای پیشبرد هدف‌هایش خود را ملزم به آگاه‌تر کردن اعضای هیئت علمی و پژوهشگران خود بداند، شبکه اینترنت باید همچون رسانه‌ای نظیر کتاب و مجله به راحتی در اختیار همه آنان قرار گیرد.

کند بودن شبکه مخابراتی یکی از عوامل مهم دسترسی نداشتن به شبکه اینترنت است. امروزه

ارتباطات فیبر نوری یکی از سریع‌ترین انتقال‌دهنده‌های داده در جهان است که از سوی بسیاری از مراکز و مؤسسه‌ها از آن بهره‌برداری می‌شود و هم‌اکنون در داخل کشور نیز شاهد هستیم که بسیاری از مراکز و مؤسسه‌ها استفاده از آن را آغاز کرده‌اند، بنابراین در مراکز مورد بررسی لازم است برای بالا بردن میزان دسترسی کاربران، ارتباطات کابل نوری را جایگزین ارتباطات کابلی کنند.

نظام مخابراتی کشور باید طوری عمل کند که منجر به کاهش هزینه مخابراتی و در نهایت کاهش هزینه ارتباط با شبکه اینترنت شود. پرداخت هزینه‌های حق عضویت و یا اشتراک برای مراکز و مؤسسه‌های علمی و پژوهشی مشمول تخفیف بیشتر شوند. همچنین با

با همگانی شدن استفاده از خدمات شبکه اینترنت در امر آموزش و پژوهش و گستردگی منابع در این رسانه جهانی، مسئولان مراکز مورد مطالعه باید این رسانه را همچون دیگر رسانه‌ها و ابزارهای اطلاعاتی تلقی کرده و دسترسی به آن را برای همه اعضای هیئت علمی و پژوهشگران فراهم کنند.

نظرخواهی که از کاربران درباره سهولت دسترسی به شبکه اینترنت به عمل آمد، بیشتر آنها دسترسی و استفاده از شبکه اینترنت را در محل کار پیشنهاد می‌کنند، بنابراین لازم است مراکز مورد بررسی امکانات استفاده در محل کار را برای آنان فراهم کنند. ایجاد امکانات یاد شده سبب پشتیبانی اعضای هیئت علمی و پژوهشگران در تهیه و تولید اطلاعات علمی و پژوهشی خواهد شد.

پیشنهاد برای پژوهش‌های آینده

– بررسی تأثیر آموزش استفاده و چگونگی استفاده از خدمات منابع اطلاعاتی شبکه اینترنت در بازیابی اطلاعات مورد نیاز.

– آموزش استفاده از شبکه اینترنت در قالب دوره‌های آموزش منظم بلندمدت و کوتاه‌مدت برای اعضای هیئت علمی و پژوهشگران.

۱. اخوتی، مریم. «بررسی وضعیت استفاده از شبکه اینترنت توسط اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران - تهران و شهیدبهنشتی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۱۳۷۷.
۲. «۱۵ میلیون کاربر اینترنتی». شبکه، ۵ (آبان ۱۳۸۱): ۶۸.
۳. چشمه سهرابی، مظفر. «کاربرد اینترنت در کتابخانه‌ها». رایانه، ۷۴ (اردیبهشت ۱۳۷۷): ۱۲۸-۱۳۱.
۴. «فناوری WAP، امکانی برای تحقق جهانی». وب، ۳۱ (دی ۱۳۸۱): ۷۰-۷۱.
۵. محمداسماعیل، صدیقه. «بررسی میزان رضایت کاربران از خدمات اطلاع‌رسانی مرکز تحقیقات فیزیک نظری و ریاضیات». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، ۱۳۷۶.

6. Allen, T.J. *Managing the flow of technology transfer and the dissemination of technological information within the R & D organization*. [S.L]: Gaines, 1997.

7. Bradshaw, Carol Campbell. "Internet Research: How faculty use the internet for primary and secondary research". Dissertation Abstract International, section A, Vol. 61/01(Jul. 2000).[CD-Rom].

8. Matthews, Geoffrey Elmer. "The use of the internet among faculty at Utah State University: A demographic analysis". Ms, Dissertation Abstract International, Vol. 40.05(Oct.2002).[CD-Rom].

9. Rezaei Sharifabadi, Saeed. "Effects of the Internet on Research Activities, Information Seeking and Communication Behavior of Australian Academic Psychologists". Library and Information Science.Ph.D. Thesis, Australia: The university of New South Wales, 1996.

10. Tseng, G; Poulter, A.; Jevce, T. *The Library and Information professionals guide to the internet*. London: Library Association Publishing, 1996.

تاریخ دریافت: ۱۳۸۲/۱۲/۲۴